

Хомерови епови

Врста и ниво студија: основне академске, 1. семестар

Наставник: др Јелена Пилиповић, редовни професор

Број ЕСПБ: 3

Статус предмета: изборни предмет, све групе

Циљ предмета

Циљ предмета је да омогући основни ниво општих и посебних знања из области хомерологије. Стицање знања се одвија у три аспекта: контекстуално-културолошком, књижевнотеоријском и херменеутичко-естетском. У контекстуално-културолошком погледу, циљ предмета је сагледавање особености настанка Хомерових епова, као и њихових сложеног њиховог митолошко-религијског, историјског и културолошког контекста. У књижевнотеоријском погледу, циљ предмета је упознавање структуралних, наративних, жанровских и поетичких одлика Хомерових епова, посредством савремених методолошких органа. У херменеутичко-естетском погледу, циљ предмета је стицање способности да се уоче вишеслојна значења *Илијаде* и *Одисеје* и да се сагледа природа њихове ванвремене поетске вредности.

Исход предмета

По одслушаном предмету студенти ће стећи знања и способности потребне да се Хомерови епови анализирају на компетентан начин, као и да се препозна њихов интертекстуални удео у појединим уметничким делима, разних жанровских и дисциплинарних одређења, као и у културалним токовима и формацијама. Такође ће стећи способност да се ове епове сагледају у различитим контекстима и да их креативно повежу са разним културалним феноменима потоњих епоха, укључујући и савремену.

Садржај предмета

Контекстуални увод - митологија, цивилизација микенског и хомерског периода. Хомерско питање - функција епова као основе хеленско-римске паидеје. *Илијада* - основне одлике, структура наратије, структура ликова. Комплексност појма *mēnis* ("гнев"), хомерска аретологија и динамика кривице. Хомерска калокагатија, екфраза Ахилејевог штита и остали метапоетски сегменти. *Одисеја* - основне одлике, структура наратије. Иреални простори - књижевни значај појма сна. Промена етичке парадигме и метапоетски аспекти.

Оквирни план наставе

1. Контекстуални увод – историјско-културолошки осврт на микенско и „хомерско“ доба; критско линеарно Б писмо, микенски текстови и критско-микенски споменици; хетитска култура; историјско-археолошки осврт на тематику Хомерових епова (Тројански рат, рана хеленска колонизација Медитерана);
2. *Хомерско питање* – историјат и кратки преглед хомерологије; хипотезе Милмана Парија и Алберта Лорда, Дагласа Крејна и Грегорија Нађа; сложеност историјско-културолошког контекста;
3. Опште одлике Хомерове поетике: формулаички изрази; стални епитет – мнемоничка и култна функција, семантика, слојевитост;
4. Фабула и парафабулативни сегменти; *свет поређења* – структура и функција, идејно-гномска вредност;
5. Феномен инспирације – култ Муза, њихови варијетети (Хесиод, Паусанија), значење имена и еволуција; инвокација; онтолошки статус поезије; сврха поезије у епској аутопоетици;
6. Свезнајући приповедач; приповедни облици и статус приповедача; поступак *in medias res*; наративне анахроније (аналепсе и пролепсе); наративна схема *Илијаде* и *Одисеје*;
7. *Свет богова* – еволуција, микенске прото-форме; антропоморфност, териоморфност и фитоморфност; онтолошка пирамида; родни идентитет богова; онтолошки статус хомерског хероја;
8. Анализа *Илијаде* - мотив Ахилејевог гнева (*mēnis*), комплексност појма и динамика кривице; аретичка етика и устројство фикционалних заједница;
9. Анализа *Илијаде* – објектификација жене; основни модалитети односа између богова и људи;
10. Анализа *Илијаде* - појам екфразе; семантика и симболика Ахилејевог штита; појам судбине; поимање смрти и смртности;
11. Анализа *Одисеје* - сложеност Одисејевог лика, његова трансформабилност;

12. Анализа *Одисеје* - однос реалних и иреалних простора; онтолошка разноликост пева; Одисејево приповедање и његове особености
13. Анализа *Одисеје* – катабаза као епски мотив; интертекстуални осврт (Еп о Гилгамешу, Енеида) свет мртвих и есхатолошке концепције;
14. Анализа *Одисеје* – приказ брака и родна равнотежа; богиње Одисеје; лик Пенелопе;
15. Метапоетски аспекти Хомерових епова: феномен калокагатије; интрафикционални аеди (Ахилеј, Фемије, Демодок, Одисеј), интрафикционална визија поезије као креативног и као перформативног чина.

Примарна литература

Хомер - *Илијада*, превео Милош Н. Ђурић - у целости

Хомер - *Одисеја*, превео Милош Н. Ђурић - у целости

Хесиод - *Теогонија*, ст. 1-122

Секундарна литература

Пилиповић, Јелена. 2024. *Ка вечности. Поетски свет Хомерових епова*. Нови Сад.

Лески, Албин. 2001. *Повијест грчке књижевности*. Прев. Здеслав Дукат. Загреб; стр. 23-95.

Срејовић, Драгослав - Цермановић-Кузмановић, Александрина. *Речник грчке и римске митологије*. Више издања.

Бродел, Фернан. 2007. *Средоземље у старом веку. Праисторија и античко доба*. Прев. Д. Јанић. Нови Сад.

Ван Генеп, Арнолд. 2005. *Обреди прелаза*. Прев. Јелена Лома. Београд.

Вишић, Марко. 1989. *Култ Муза у европској књижевној традицији*. Сарајево.

Јегер, Вернер. 1991. *Паидеја. Обликовање грчког човека*. Прев. Олга Кострешевих и Дринка Гојковић. Нови Сад.

Лорд, Алберт. 2022. *Певач прича*. Прев. Слободанка Глишић. Београд.

Принс, Џонатан. 2011. *Наратолошки речник*. Прев. Брана Миладинов. Београд.

Роде, Ервин. 1991. *Psyche. Култ душе и вера у бесмртност код Грка*. Прев. Д. Гојковић – О. Кострешевих. Сремски Карловци – Нови Сад.

Снел, Бруно. 2014. *Откривање духа у грчкој филозофији и књижевности*. Прев. Соња Васиљевић. Лозница.

Срејовић, Драгослав. 1997. *Археолошки лексикон – преисторија Европе, Африке и Блиског истока, грчка, етрурска и римска цивилизација*. Београд.

Чапо, Ерик. 2008. *Теорије митологије*. Прев. Данијела Стефановић. Београд.

Чедвик, Џон. 1980. *Микенски свет*. Прев. Љиљана Црепајац. Београд.

Шијаковић, Богољуб. 2002. *Mythos, physis, psyche. Огледање у предсократовској „онтологији” и „психологији”*. Београд – Никшић – Подгорица.

Nagy, Gregor. 1999. *The Best of the Achaeans: Concepts of the Hero in Archaic Greek Poetry*. The Johns Hopkins University Press. - <https://chs.harvard.edu/>

Fowler, R., ed. 2004. *The Cambridge Companion to Homer*. Cambridge.

Многе теме везане за овај курс обрађене су у облику видео предавања на Јутјуб каналу *Свет антике* - <https://www.youtube.com/channel/UCHkuZDQoBZ5pdCEMGIzmY8A>